

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Veronauk v naših srednjih šolah.

(Dalje.)

H. „Kdor ni imel priložnosti videti učencev naših srednjih šol, kadar se pripravljajo na uro veronaučno, ne ve nič od muke tega uka (von der Qual dieser Doctrin), in katehetom je le voščiti, da bi nikdar ne pogledali študentom v srca, kajti našli bi v njih pod hinavstvom, katero so izpodredili sami, skrito mržnjo do njih in njih učenja in do predmeta samega“.

I. Ti toraj nisi za prosveto (Aufklärung), ker nočeš, da bi kateheti spoznali hinavstvo in sovražstvo v srcih svojih učencev, ter zboljšali nje in sebe; kakor se kaže, je tebi tak stan celo všeč, in to bi bilo grozno. Kteri so nekoliko zmožni in blage volje, pri veronauku nimajo skor nobene muke; kteri pa nezmožni celo veselja nimajo do ktere koli nauka, na pr. matematike, mineralogije, nemščine itd., kolikaj trpijo pri njem!

H. „Poleg grozne besede, zmešanega in težkega staroslovja naučne knjige dajejo se velikrat narekovanja (Diktate) katehetov, katerim vzlasti na gornji gimnaziji v bukvah naučna tvarina ne zadostuje, ali kteri hočejo, da sveti njihova lastna luč. Tu morajo potem spet zborna poročila, svetopisemski teksti, citati in učene dedukcije iz cerkvenih očakov učiti se iz glave. Po tem kopitu (Schlage) so malo da ne vsi kateheti. Ni jim dosta, da si prisvajajo tvarino po naukih, da se ponovi najvažnije, temuč prašajo konec slednjega semestra slednjega učenca iz vsega, na viši ter

niži gimnaziji. Toraj je tudi najpridnišemu učencu težko pri njih dobiti si izvrstni red. Neverjetno je, koliko martro ima trpeti pri tem mladina. Vse druge vede morajo zaostati, noč se jemlje na pomoč, da se premaga tvarina, ki se grozovito težko (ungeheuer schwer) obdrži v spominju. Tisti gospodje, ki vedno tožijo, da je preobložena mladina, so temu uzrok.“

I. Človeku, kteremu se slovenščina studi in vrh tega nekoliko glavo meša, grozna je — se ve — slovenska beseda, ter zmešana njena pisava. Ravno to velja o krščanskem nauku, da se dijaku s spridenim srcem mrzi do njega, mu je odveč vsaktero bolj učeno dokazovanje, grozovito težka njegova tvarina, prava martra njega učenje. Kolikor toliko se poleg naučne knjige pojasnuje ali tudi narekuje pri vsakterem nauku (primi le sam sebe trdo za nos!), in tako pojasnovanje ali narekovanja učenje jako zlažjujejo učencem, kteri so zanje prej ali slej navadno hvaležni. Kako marljivo se učijo svetopisemskih rekov protestantje! Da veroučitelji v svedoče polletnih ali semestralnih redov ne dajo vprašanj iz posameznih naukov ali lekcijonov, delajo pač prav in saj jih ne dajo tudi drugi učitelji ne, kteri nikakor ne dopustijo, da bi zanemarjali se njihovi nauki, naj dijaki preobloženi noč še tolikanj jemljejo na pomoč. Sicer se polletna tvarina že da obdelati in in dobro prebaviti brez prehude martre, in kako se po tvojih besedah razumeti more istina, da iz tako grozovito težkega nauka imajo dijaki primeroma največ izvrstnih redov? Pojasni to svetu, pojasni!

H. „Kolikanj tako podučevanje v veroznanstvu zadržuje napredovanje v družih predmetih naučnih, to v poslednjem tečaju pred godno preskušnjo najbolj privpije na dan (tete am schreidendsten zutage). Sicer pade malo abiturientov iz veroznanstva, ker se ravno iz tega predmeta največ morajo učiti, pa že krog leta 60. moral je ministerijalni razglas ukazati, naj iz veroznanstva godna preskušnja godi se nekoliko mileje (in einer milderer Weise). Toda katehetje so oni ukaz zmatrali za neopravičeno zaseganje v njih posvečene pravice in jo počenjajo danes še kakor poprej.“

I. Kako slepo podiraš svoje strastno očitovanje, menda sam še ne čutiš ne! Da jih iz tako grozovito težkega nauka pa o zrelosti skušnji pade malo, — jaz po svedočbah zrelostnih doslej še celo za nobenega ne vem — s povedbo to dal si dijakom in katehetom našim najkrasnejše spričevanje. Kdor ima le iskrico zdravega razuma, spozna resnico iz pravljice tvoje ter sodi, da so ali dijaki naši slovenski tako vrli, da čislajo veronauk dostojno, in se ga marljivo učijo, ali pa so katehetje naši slovenski tako bistri, da znajo veronauk razlagati tako tehtno in pristojno, ali pa, kar bi tebe — se ve da — dražilo najhujše, da se oboji vzajemno ponašajo res hvale vredno. Kar pa praviš o katehetov nemilem počenjanji proti ukazu ministerskemu, zadeva bolj ravnatelje šolske in nadzornike, kterih se vsaj dan danes ne manjka.

H. tudi o tej stvari spregovorim, toda prihodnjič v poslednjem razstavku!

Podlistek.

Papež in njegova posvetna oblast.

(Konec.)

IV.

Zanimivo je, kako celo sovražniki cerkve, in ravno tisti, ki so se pri njenem oropanju najbolj vdeležili, spričujejo, da so bili popolnem prepričani krivičnosti svojega dejanja. To spričevanje je jako pomenljivo in dokaz dokaj trden, ker izhaja iz nasprotnega taborja.

1. Mesecdni še pred vhom laških vojakov v rimsko mesto je laški minister vnanjih zadev, Visconti-Venosta, očitno pred vsem parlamentom izrekel, da je samosilno polastenje papeževih dežel „očitna oskrumba narodnega prava“. Če se je pa ta mož, ki se tukaj tako izvrstno poteguje za pravico, čez nekoliko dni tako prevrgel, da je postal duša vsega sovražnega početja zoper cerkev, to nič drugega ne dokazuje, nego da omahljivi ljudje znajo delati tudi zoper prepričanje in vest, ako to tirja duh časa, ali kaka druga „malenkost“.

2. Kako dobro so sovražniki spoznali krivico svojega dejanja, spričuje tudi skoraj obupno prizadevanje laških vladnih listov, rogoviljenje zoper Rim pred vsemi vnanjimi državami in vsem svetom, kolikor mogoče olepšati in že zanaprej opravičiti. Vprašamo pa: čemu toliko muje, toliko krika v oficijelnih glasilih, če je djanje, o kterem je govorjenje, pravično in pošteno? Pravična reč ne potrebuje nobene zagovornika, ona se sama opravičuje!

3. Taisto spričuje tudi obnašanje kralja samega v tej zadevi pred in po dovršenem delu. Na vso moč si je prizadeval Viktor Emanuel, sv. očeta za-se pridobiti in pripraviti k prostovoljnemu odstopu. Poslal jim je tedaj 9. sept. 1870 po grofu Ponza di San Martino pismo, ktero je mojstersko delo, kar se tiče puhlih in priliznjenih fraz. „Sv. oče“, tako nekako govori v pismu, „v njegovem podvzetju ne smejo videti nobenega sovražstva; tu gre le za varnost Nj. Svetosti in za ohranitev javnega reda!“ In da je hlimba popolna, prosi ponižni sin (!) še apostolskega blagoslova. Tako se tedaj muja kralj, Pija IX. preslepiti in k odjenljivosti nakloniti. Spet vprašamo: čemu

vse to, če je djanje, ktero hoče izpeljati, pošteno, pravično?

4. Kako se je pa po dovršenem ropu obnašal Viktor Emanuel? Tako, da je iz vsega njegovega vedenja razvidno, kako ga vest peče zavoljo ropa! Ko se mu je izročilo pisanje, v kterem je bil zaznamovan izid tiste velikanske sleparije, ki se jej pravi „plebiscit“, je nekako otožen in klaverno djal: „Ko zedinjeno Italijo proklamiram, se trdo držim sklepa, zagotoviti cerkvi prostost, njenemu poglavarju pa neodvisnost“. Slišite ga, tako govori tisti, ki popred ni imel srčnosti, ustaviti krivično početje zoper cerkev. Sedaj ko je djanje dovršeno, sedaj ga pa vest peče, ker ve, da cerkev mora biti neodvisna. Izjav njegovega notranjega nepokoja so omenjene besede! Kako stoji s papeževo prostostjo, za ktero je dal svojo kraljevo besedo, to pričajo razmere v Rimu do današnjega dne, to nam je vsem predobro znano!

Pomenljivo je tudi to, da kralj ne rezidira v Rimu, in da le malokdaj tje pride. Kaj ko bi bilo to vsaj nam, ki „dlake v jajci iščemo“, znamenje tistega notranjega nemira, kterega je naznanil svojemu nekdanjemu prijatelju, ge-

Politični pregled.

V Ljubljani 18. sept.

Avstrijske dežele.

Z Dunaja se „Politiki“ 13. t. m. piše, da v ustavovernih krogih zopet vré in da si vladni listi zastonj prizadevajo zadušiti ogenj, katerega je cesarsko popotovanje zažgalo. Ministerstvo dela na vse kriplje ter navdušuje svoje privrženice, ki po izreku „N. fr. Presse“ trepetaje pričakujejo poloma sedaj vladajočega sistema. „Kakor politični kompas sedaj kaže“, sklepa omenjeni dopis, „naznanja nam ministerstvo, čegar naloga bo, z večjo močjo kakor sedanje Auerspergovo, ustaviti se prusaškim proticerkvenim in slovanožrnim namenom ustavoverne stranke. Več ni obetati, ali to napovedovati že za prihodnje tedne, bil bi kazni vreden optimizem. To pa je očitno, da ustavovorni vpliv je zagospodaril. Prihodnji državni zbor bo imel odločilno važnost in če Herbstovi in Koppovi druhali ne boste razumeli „Mene tekel“, katerega je praško cesarjevo obiskovanje njim v svarilo zapisalo na steno, utegnili bi se ponavljati, da se, kakor nekdanj Poljakom in Petrinovemu klubu, migne, naj slovo dajo državnemu zboru in vržejo ministerstvo Hasperjevo; utegnili bi se zgoditi, da pod vodstvom Hohenwartovim se ponavlja parlamentarni izhod (Exodus), ki je že potrjen pomoček, da se pokoplje ustavoverno ministerstvo!

Vnanje države.

Pruska si prisvojuje nekako nadoblast nad Francosko in Španjsko. Nemški konzul Lindau v Bayonneu je obhodil južno Francosko ter ogledoval mejo proti Španjski, preiskoval magacine trgovcev itd. In Francoska to trpi! To je za njo veliko večje ponižanje, kakor pa zguba pri Sedanu. Omenjeni konzul je šel zdaj na Španjsko; če pride Karlstom v roke, se mu utegne zgoditi, kakor kapitanu Schmidtu. — Proticerkvena borba se je pričela tudi na Haškem, pa bode boje kaj opravila, ker že je „Mainzer Journal“ odločno povedal, da haški katoličani se proticerkvenim postavam nikdar ne bodo podvrgli, ker se podvreči ne morejo in ne smejo. — Glasoviti Döllingerjev shod, ki namerava zediniti vse krščanske konfesije, se je 14. t. m. v Bonnu pričel. Vseh deležnikov je komaj 40, med temi nekaj anglikanskih škofov (?). Döllinger in Rheinkens

nueškemu nadškofu, rekoč: „Jo soffro come un dannato“, to je, trpim kakor kak zavržen?! Ves svet je pričakoval, da se bode preselil s svojim dvorom, pa vendar tega ni storil. Zakaj neki se ne more videti v Rimu? — Ali mu mar vsako poslopje, vsaka ulica tega mesta očita: To ni tvoje; to je le po krivici pridobljeno!?

Zadosti naj bo! Dokazano je, da je polastenje rimskega mesta in papeževih dežel skoz in skoz krivično dejanje — rop! Še je vse to v tujih rokah, še so sv. oče Pij IX. jetnik v lastni hiši. Koliko časa bode to še trpelo? — Bog zna! To je gotovo, da bode pravica tudi tu zmagala prej ali slej. Čudna so pota božje previdnosti! Značiti rešitev pride ravno iz dežele, od katere je bilo to do sedaj najmanj pričakovati, ki ima tudi sedaj še dokaj posla doma! Na Španjskem se reči na bolje obračajo. Morda je ravno to prvi začetek rešitve tudi cerkvenih dežel iz roparske roke! V to Bog pomози in ohrani še mnogo let

našega slavnega jetnika, Pija IX.!

— k —

sta se odločila za to, da škofovo in mašnikovo posvečevanje pri Anglikanih je veljavno. (Kato-liška cerkev ga ima za neveljavno. Vr.) Pa s tim pripoznanjem si bosta Anglikane težko pridobila.

Španjski republikanci so po svojem poslancu od belgijske vlade zahtevali, da naj se prepové Karlstom pošiljati orožje. Vlada je temu pritrčila, a parnik z orožjem je bil že odšel, preden je došla dotična prepoved v Antwerpen. „Times“ izve, da so Karlisti premagali republikance pri Sanguesi.

Deželni zbori

Deželni zbori bodo letos javeljne kaj važnega sklenili. V spodnje-avstrijskem je deželni maršal opat Helfersdorfer imel jako ustavoveren nagovor, v katerem je zaničljivo govoril o narodnih vprašanjih. Pa to ni nič novega; dunajski veliko nemci bi bili že od nekdanj radi pohrustali vse druge avstrijske narode. Benediktinski opat je tudi ponosno povdarjal, da Spodnja Avstrija je korenika cesarstva, kteremu je dala ime. To je bilo pa nekdanj, a Beust je cesarstvu to ime odvzel, zato Spodnji Avstrijci pač nimajo nobenega vzroka več s tem se ponašati, še manj pa se vesti, kakor da bi vsi drugi narodi, ki so se prostovoljno vdali habsburški rodovini, bili podložniki Dunajčanov. V 2 seji je Stendel predsednika vprašal, kaj misli storiti, da bi tudi nadškof dunajski in šentpoliški škof prišla v deželni zbor, katerega se očitno ogibata. Na to vprašanje hoče predsednik odgovoriti pozneje.

V česki zbor je letos prišla tudi sedmica maločeskkih poslancev, dasi so pred nekaj časom trdili, da hočejo v tej reči složno ravnati s staročeskimi poslanci. Ustavaški listi jih zarad tega preslavlajo, kar se da, „Politik“ pa in „Pokrok“ dokažujeta, da sedmeri „makabejci“ (tako jih „Politik“ imenuje) so s tem očitno izstopili iz českega tabora ter za hrbtom sežgali mostove, po katerih bi jim bilo mogoče zopet verniti se. Te misli so tudi ustavovorni listi in organ praških kazinarjev „Tagesbote“ piše, da vstop mladočehov pomenja prestop v vstavaški tabor in da morajo dosledno vstopiti tudi v državni zbor. Mladočehi se sicer delajo, kakor da bi bili še vedno, na narodnem stališču, ter so po svojem voditelju dr. Trojanu deželnemu izročili neko spomenico, v kateri trdijo, da hočejo braniti česko pravo in narodnost. Pa kako hočejo to doseči, ker so sklenili, da ne bodo stavili nobenih samostalnih predlogov in nobene interpelacije, ampak le vdeleževali se razprav tedaj bodo prav lepo govorili, a s svojimi govori bodo težko branili česko pravo in narodnost pred nemškutarskimi ustavoverci, ki imajo za Čehe in njihove pravice le posmeh in zaničevanje. Ustavovorni „Tagesbote“ jim naprej pove, da bi stem napravili strašanski Fiasko, ki bi bil tem zmesnejši, ker jih je tako mala peščica.

— V tirolski zbor letos pridejo tudi laško-tirolski poslanci, tako poročajo „N. T. St.“ „N. f. Presse“ pa iz Botzena izve, da so se poslanci v Tridentu o tej reči posvetovali ter po jako urnim razgovorjenju sklenili ne iti v deželni zbor. Kdo ima prav, ne vemo, bržkone bode tako, da konservativni o katerih se je govorilo, da bodo odstopili in svoje mandate prepustili možem, ki se bodo zborovanja vdeležili, ostanejo doma. Ustavaški listi so se že veselili, da se južni Tirolci več ne kujajo; a to veselje je prezgodno. Konservativni poslanci,

če res pridejo v zbor, bodo le vtrdili dosedanje konservativno večino, liberalni pa bodo le silili, da se laški del Tirolske loči od nemškega. Ustavaki so tedaj na vsaki način na zgubi.

Izvirni dopisi.

Iz Kamnika, 16. sept. (Naš župan.)

Že bolj dolgo kakor je marsikteremu ljubo smo tako srečni, da imamo za župana gospoda, ki je prav imeniten in denaren mož — in če ima človek vedno polno kase, si pač lahko vsega privoščiti, česar srce poželi. Vendar našemu županu k popolni sreči manjka še nekaj. Mislijo si namreč: kako lepo bi se podalo, ko bi imel na suknjici kak red, kak Franc-Jožefov križec, ali kaj enacega! Šment — to bi se kaj lesketalo! In koliko več veljave ima potem človek! Ali malo premalo še imam zaslug za Cizlajtanijo — Avstrije še nisem nikoli rešil pogina! Kaj naj storim, da se skazem vrednega imenitne časti? Kar se očetu županu primeri, da jim naenkrat dobra misel šine v glavo. Vlové divjo ropno ptico (tako se pripoveduje), jo zapró v lepo močno kletko, in jo pošljejo na Dunaj. In zdaj pazljivo pričakujejo prihodnjih reči. Resnično! Nekega dne prifrči po dratu iz Beča novica, da v kratkem dobé red! O hajsasa — to je bil gaudium! Ali — o joj! veselje je bilo prezgodnje. Sicer so župan sami po mestu kazali dotični telegram in vsaka hranjevka je že vedela: župan „orden“ dobé; vendar — križeca ni! Pa križec moram imeti, so si menda mislili župan. Ali kako zdaj začeti, da pozornost mogočnih gospodov na-se obrnem? — Aha — jo že imam! Sedaj mi pa ne more spodleteti!

Dne 6. t. m. skličejo mestni zbor in na dnevni red postavijo razpravo v prošnji, da se v kamniški deški in deklški šoli vpelje v 3. in 4. razredu nemški jezik kot učni jezik! — Sicer ste v te šole tudi kmetiški občini podgorska in mekinska vsolani in ti občini imate vse drugačnih želja zastran podučevanja svojih sinov in hčerá — pa se vé — kmet mólči in samo plačuj!

In s kakimi razlogi so neki utrjevali nujnost in potrebnost imenovane prošnje? Vzdignje se neki modrijan, in menda tako-le beseduje: Pri sedanjí osnovi naši otroci iz 4. razreda ne morejo neposredno stopiti v gimnazijo ali v realko — in če vstopijo, se učé le s slabim napredkom! — Tako? Poglejte si kataloge gimnazijalne in realkine, pa boste spoznali, da je sploh ta ugovor prazen. Ali so morda ravno vaši otroci taki praznoglavci?

Čuj, še imenitnejši razlog! Naša dekleta, pravi modrijan dalje, so prisiljene se zavolj neznanja nemškega jezika zaročiti le s kakim siromaškim rokodelcem! — Ha, ha, ha! Ali naši mestni očetje se pa niso smejali, ampak sedaj še le so se jim oči odprle in so spoznali in zvedeli, zakaj njih hčere bolj imenitnih mož ne dobé. Zato so hitro zgrabili za pero in razun treh menda vsi podččekali imenitno prošnjo za vpeljanje nemščine kot učnega jezika v 3. in 4. razred.

Se vé, človek mora vendar-le skrbeti za blagor svojih otrok. In če se nam spolni želja, o kako bodo hiteli grofi in baroni z lepimi kočijami v Kamnik po neveste! O blažena in zveličavna nemščina! Sto medvedov! očetje! pa ste vendar tudi pridjali ta razlog svoji prošnji? Ako ste ga, gotovo se vam usliši prošnja na višem mestu!

Ako ta „mojsterštuk“ privabi zaželjeni križec na županovo suknjico, ali ne — o tem bomo menda kmalo kaj zvedeli. Če prifrči,

bomo na Starem gradu ustrelili z metlami sto- in enkrat, da cela naša domovina hitro zve imenitnost (blamažo) kamniško.

Znad Triglava, 15. sept. Svesti smo si Slovenci vsi, da poskrbel bode slavni naš zbor deželni, da bomo bratom svojim Hrvatoma bodoči mesec dostojno pomagali poslavljavati i mi slovesno pričetje vseučilišča zagrebskega, katero gotovo bode v blagor in slavo vsim Slovanom.

Hrvaška 12. sept. (Iz deželnega zbora; nova imenovanja; odprtje vseučilišča.) Nova šolska postava, ki je bila pretresana v več sednicah našega deželnega zbora, je z malimi spremembami sprejeta po vladnej osnovi. Pri generalni debati so se vzdignili nekteri govorniki proti novi postavi ter hrabro branili cerkveni upliv na šolo dokazuje v svojih izvrstnih govorih, koliko veljavnost ima cerkev pri odreji, in da šole, kakoršne zdaj svet zahteva, ne morejo nikdar človeškemu rodu tega podajati kakor poprejšnje šole. Ravno tako so zopet drugi govorniki branili novo postavo po državnem pravu. Sploh pa moramo reči, da se je vodila vsa razprava mirno in visocega zbora dostojno, kar služi na čast vsem poslancem. Kar se pa same postavice tiče, more se o njej samo toliko reči, da je močno cislajtanski podobna, samo da daje vendar več svobode v verskih zadevah in da našim duhovnom v šoli in v šolskih odborih dovoljuje več delokrog. Pri nas je ravno v verskih odnosih prav težko za zakonodajalca, ker je več veroizpovedanj, od teh pa tudi vsak svoje zahteva, postava hoče tedaj vsem po enaki meri meriti, in meni biti pravična. To je pa tudi nova postava storila in vendar vidimo, da so posebno staroverci ž njo popolnoma nezadovoljni, ali zbor za-nje ne more posebne pogače peči. Kolikor smo postavo pregledali in o njej izvrstne članke „Obzoroje“ za in proti prečitali, moramo z mirnim srcem reči, da bode nova postava o šolah za Hrvaško mnogo koristi prinesla, ako bodo naši rodoljubni duhovni vseh veroizpovedanj vse predsojke o njej popustili ter z zedinjenimi močmi delali za to, kar je za narod korist. In tega se tudi popolnoma nadjamo; kajti pri nas ni še publega liberalizma, nego vlada še vedno iskrena ljubezen do pravega krščanstva, v katerem edinem se more kakor vsak posamezen tako tudi vsak narod naobraziti*).

V 73. sednici od 9. septembra je zbor obravnaval postavo o porabi tiska za kraljevino hrvaško in Slavonijo ter jo tudi po vladnej osnovi sprejel, v 74. sednici pa je prišla na red zakonska osnova o sestavljanju porotniških imenikov za sodnije tiskovne v kraljevini hrvaške in Slavoniji. Tudi ta postava je bila sprejeta in tako pridejo obtoženi vredniki naših časopisov pred porotnike, kar se pri vas žali Bog ne dopušča. V zadnej sednici je bila dovršena tudi razprava o začasnem odpustu jetnikov. Naš zbor prav marljivo dela in posluje, pa saj je bilo tudi potrebno!

Za hrvaško vseučilišče v Zagrebu so nadalje imenovani na bogoslovni fakulteti dr. Martin Štiglic, profesor veronauka na škofijskem liceju v Senju, za rednega javnega profesorja pastoralnega bogoslovja; nadalje za izredne profesorje in sicer fundamentalne dogmatike, profesor nadškofovskega liceja v

Zagrebu dr. Josip Stadler, cerkvene povesti, profesor tistega zavoda dr. Josip Rieger, kanoniškega prava profesor semenišča v Djakovu dr. Ivan Koharić, morale profesor veronauka na zagrebskeji gimnaziji dr. Feliks Suk; na pravoslovni in državno-znanstveni fakulteti za redne javne profesorje in to: za privatno pravo dr. Konstantin Vojnović, advetnik v Spljetu; za občno povest prava privatni docent praškega vseučilišča dr. Jaromir Haučel; za izredne profesije in to: za statistiko docent poprejšnje pravoslovne akademije v Zagrebu dr. Franjo Vrbaić, in za cerkveno pravo docent istega zavoda dr. Luka Marjanović. Imenovanja za filozofično fakulteto morajo tudi kmalo slediti, ker čas odprtja našega vseučilišča je že tako blizo.

Da se odprtje našega vseučilišča čim slavnije objavi, razglasil je v ta namen izvoljeni odbor za to svečanost sledeči program: I. Svečanost ima naroden značaj. Dne 18. oktobra 1874. zjutraj: II. Slovesni sprejem gostov; zvečer: III. Slovesna predstava s proslovom. Dne 19. oktobra. Zjutraj. IV. Budnica in streljanje s topovi. V. Slovesno odprtje. A. Veni sancte v prvostolnej cerkvi. a) Slovesni hod v prvostolno cerkev. b) Služba božja. c) Vrnitev v avlo. B. Odprtje. Popoldne. Popold. VI. Banket. Zvečer. VII. Bakljada, razsvetljava mesta, sere-nade in vesel večer. Dne 20. oktobra. Zjutraj. VIII. Posvečenje vseučiliščine zastave. O poldne IX. Koncert. Zvečer. X. Sijajni ples. 21. oktobra. XI. Slovesno spremljevanje gostov;

Odbor pobira v to svrhu darove ter je že dozdaj nabral 2181 gld. Ne bi li morda tudi Slovenci kaj doprinesli hoteli, da se ta dan zares slovesno obhaja ne samo za Hrvate nego za vse Jugoslavenne in posebno za vas Slovence, ki ste najbližji sosedje Hrvatov, od katerih bi se morali učiti edinstvi in sloge? Naj bi prišlo mnogo Slovencev v veličastni kraljevi Zagreb ter se tukaj na ognjišču Jugoslovenstva navdihnili za edinstvo, mir in slogo, ktera edina nas more rešiti pred neprijatelji naše narodnosti. Semkaj naj pride naša slovenska mladina ter naj sklene večno pobratimstvo s hrvaško omladino, da boste vzajemno delali v krščanskem duhu na znanstvenem polju za blagor hrvaškega in slovenskega naroda!

Domače novice.

Ljubljana, 19. septembra.

(*Trapasto.*) Iz Ljubljane se dopisuje nemškemu časniku mnogo budalosti, a take, kakor jo prinaša „Augsb. Allgem.“, vendar še ne. Čujte! „Cela vrsta znamenj govora, da se ima napraviti od strani staroslovencev in ž njimi zvezanih klerikalcev nekaj velikega, da se zopet zedinijo z mladostenci, ki so se, kakor znano, pred letom dni odločili od narodnjaške (reakcionarne) kamarile in za tem postali prav vrli vojaki v službi naprednjaštva, mnogo vrlejši na vsak način, kakor po imenu jim sosedni mladočehi. Ako se primerja sladkanje (sic!), katero kažejo „stari“ dandanes „mladi“ (??) z ošabnostjo (!), ki so jim jo kazali pred 12 meseci, se bo to zasukanje pač vsakemu čudno zdelo, a vendar ne nosi znamenja nerazumljivosti na sebi. Kar so se ločili, je zginil (??) namreč ves vpliv (glej volitev vipavsko. Vred.) mračnjakov in osamljeni se ozirajo nazaj ter si želé zopet dni prejšnje mogočnosti. Namerava se napraviti narodni shod, namerava se slovesno obhajanje pobratimstva, namerava se vse, kar je mogoče in nemogoče, le da bi se razpor, kterege so svoje (kdaj? Vred.) dni slavili kot korist na-

roda (!!!), odpravil in da bi stari — mogli zopet gospodovati. A že danes se lahko reče, da je to prizadevanje popolnoma prazno delo; staroslovenskemu absolutizmu je na Kranjskem že odzvonilo (Glej zadnjo volitev v Vipavi! Vred.). — In take bedarije ponatisne naša „Laibacherica“, ki izhaja med nami, ktere vredniku bi morale razmere v Ljubljani vsaj kolikor toliko znane biti. Pa se bahate z učnostjo in kvasite take neumnosti, ki ne gredo ne na konja, ne na osla. Kako morete zahtevati, da bi vam kdo verjel, če podajate tako očitivne in neumne laži občinstvu! Pojte spat, ne pa pisat!

(*K letnemu občnemu zboru vdovskega učiteljskega društva*) 10. t. m. se je bilo zbralo 25 društvenikov. Vršilo se je vse po programu. Zbor je odobril poročilo blagajnikovo in tajnikovo, in dovolil neki vdovi izvanredne podpore 20 gl., ne da bi se kakorkoli zavezal za prihodnje. V pregledovalce računov se volijo gg. Borštnik, Govekar in Kovšca. Predsednik g. dr. Anton Jarec podari društvu obligacijo za 100 gl. in se določno odpoveduje predsedništvu, povdarja spreminjene okoliščine, in gledé na to, da je on katolišk duhoven, in že zarad tega razpostavljen napadom in morda zarad njega tudi društvo. — A navzoči učitelji so bili te misli, da je vdovsko društvo v prvi vrsti zavod, ki podpira uboge in ima opraviti z denarjem, drugo ni tukaj merodajno, denar bo pa javalne drugej bolje hranjen in bolj pristopen učit. vdovam in sirotam, kakor ravno pod njegovim oskrbništvom in ga prosijo, da naj ostane še predsednik vdovskemu društvu. Potem volijo enoglasno z listki dr. Jarca za predsednika, ki poslednjič obljubi, da hoče biti še dalje predsednik vdovskemu društvu. V blagajnika se potem voli dosedanji blagajnik g. Močnik in v odbornike gg.: Borštnik Janez iz Šmarje, Čenčič J., Kuhar, Praprotnik A. in Praprotnik France, Schott in Tomšič. Pretečeno leto jih je 5 na novo društvu pristopilo, in pri zboru se oglasi tudi nazočih eden k pristopu.

(*Spraševanje za učiteljsko sposobnost*) bode letos 22. oktobra in naslednje dni. Spraševanci naj se oglašé v kolekovanih vlogah skrajni čas do 8. oktobra in naj določno povedo, hočejo li sprašani biti za splošnje ljudske šole ali za meščanske šole, in pri poslednjih za kateri oddelek? Na prošnje, ki pridejo po 8. okt., se ne bode ozir jemal. V prilogi se mora med drugim tudi dokazati, da je spraševanec služil vsaj 2 leti na kaki glavni šoli ali na šoli, ki ima pravico javnosti. — Kdor se je o pravem času oglašil, naj pride 22. okt. zjutraj ob 8. uri na c. k. učit. izobraževališče, kjer se začne pismeni izpiti.

(*Krain. Landes-Lehrerverein*) ima 21. septembra popoldne o peti uri svoj drugi občni zbor v Kozlerjevi pivni dvorani na celovski cesti poleg mitnice. Razun reči pri zborovanji navadnih je na dnevnem redu tudi razgovor o krajnih šolskih svetovalstvih. — Ob 8. uri se začne godba, h kateri so povabljeni tudi podporni udje.

(*Deželna šolska konferencija*) se začne 21. septembra. Odposlanih je vseh skupaj 23. — Iz logaškega okraja pride namesto g. L. Božiča, ki je šel v Gradec, g. K. Dermel.

(*Za učitelja na dekliški pripravnici*) je imenovan — tujec iz Gradca, neki Jožef Kronberger.

(*Razrešenje kat. pol. društva*) je ministerstvo potrdilo.

(*Porotniki*) za četrto letošnjo sesijo, ki se prične 28. t. m. so: Fr. Pirkar iz Ljubljane, Vincenc Jan iz Spodnjih Gorji, Vincenc

*) G. dopisnik ima preoptimistične misli o novi šolski postavi. Tudi to je kriva sodba, da zarad mnogoterih konfesij mora postava biti brezkonfesionalna. Konfesionalna postava bi ustrezala vsim, brezkonfesionalna ne ustreza nobenemu!

Mali iz Ljubljane, Matija Fester iz Ovsiša, Miha Okorn iz Št. Jurja, Karol Urbas iz Ljubljane, Andrej Schreyr iz Ljubljane, Janez Slivnik iz Spodnjih Gorji, Juri Krajger iz Postojne, Tomaž Ločnikar iz Ljubljane, Matija Gabrejne iz Unca, Oton Detelja od sv. Duha, Matija Premrl iz Ubelskega, Matija Golob iz Št. Jurja, Avg. Maršalek, in Karol Hudabivnik iz Ljubljane, Jakob Lenasi iz Cikne vasi, Jakob Čuden iz Dragomera, Eduard Dolenc iz Oreška, Janez Več iz Ljubljane, Anton Potočnik iz Koroške Bele, Štefan Lapajne iz Idrije, Janez Murnik iz Ljubljane, Matija Valenčič iz Trnovega, Jože Bartel iz Ljubljane, Leopold Globočnik iz Železnikov, Pavel Skale, Žiga bar. Zois, Henrik Reichmann, Anton Roth, Matija Gerber, Alojzi Kantoni, Nikolaj Hofmann, France Kollmann, Anton Krenner, Anton vit. Gariboldi iz Ljubljane. — Namestniki: Karol Ahčin, France Preklj, Janez Remšak, Fr. Orešek, Fr. Sark, Jože Rozman, Schlaffer, Valentin Sadnikar, Anton Gnejzda, vsi iz Ljubljane.

(Imenovanje. Suplenta gg. Fr. Gerdinič in Peter Wolfsegger sta imenovana za prava učitelja na gimnaziji v Kočevji, g. Anton Riedl pa za pravega gimn. učitelja v Novem mestu.

Razne reči.

— Prihodnja seja deželne zbornice bo v ponedeljek.

— Umrli je 17. t. m. skedenski dekan g. Jakob Koman, rojen v Dravljah pri Ljubljani. Cerkev zgubila je zopet vnetega dušnega pastirja, tužna majka Slovenija pa iskrenega rodoljuba!

— Frančiskanska okrajina sv. Križa je zgubila v 8 dneh 4 svojih redovnikov. Umrli so: Č. o. Justin Kus v Kamniku; Č. o. Dominik Klopčič v Gorici; častna brata Hijacint Vovk v Gorici in Blaž Rant v Brezicah. R. I. P.

— Premembe pri učiteljstvu. G. Jer. Štamcar v Velesovem se za trdno postavlja; v Ložkem potoku je g. France sever; g. France Ludwig, učitelj v Zagorji, gre na Marsko; g. Andrej Kmet, na novo postavljen učitelj v Cerklje.

— Razpis učiteljskih služeb. Na Kranjskem: Učit. služba na novi šoli v Polici, plače 400 gl. Prošnje v 6 tednih pri c. k. okr. šol. svetu v Litiji. — Učit. služba na 4 razr. lj. šoli v Vipavi, plače 400 gl. Prošnje do 25. sept. pri c. k. šol. svetu v Postojni. — Nadučit. služba v Šentvidu pri Zatičini, plače 500 gl., oprav. doklada in prosto stanovanje. Prošnje do 5. oktobra pri pomnoženem kraj. šol. svetu v Šentvidu. — Služba 2. učitelja pri Stari cerkvi, plače 400 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do 1. okt. na krajni šolski svet pri Stari cerkvi (Mitterdorf in Gottschee). — Učit. služba na Bledu, l. pl. 400 gl. Prošnje do 30. septbr. pri okrajnem šolskem svetu v Radolici. — Učit. služba v Toplicah, l. pl. 500 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do konca sept. pri krajnem šolskem svetu v Toplicah. — Služba učiteljice v Metliki z l. pl. 400 gl. in prostim stanovanjem. Prošnje do 10. okt. pri krajnem šolskem svetu v Metliki. — Na deški šoli v Novem mestu druga učiteljska služba. Prošnje do konca septbr. pri krajnem šol. svetu v Novem mestu. — Na 4razredni ljud. šoli v Kranji na 1razredni ljud. šoli v Selcah ste učit. službi po 400 gl. l. pl. razpisani. Prošnje do 10. oktbr. pri krajnem šol. svetu v Kranji in Selcah.

Na Štajarskem: Na 1razredni ljud. šoli v Šent-Lorencu pod Prošinom (južnoželeznična

postaja Štore) in na 2razredni ljudski šoli v Trbovljah (Trifail) pa se razpisuje podučitelj. služba z l. pl. 480 gl. in prostim stanovanjem; v Svetini pri Celji se razpisuje učit. služba z l. pl. 600 gl. in prostim stanovanjem; prosilci, ki morajo biti zmožni slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, imajo svoje dostojno obložene prošnje po svoji predstavljeni šolski gosposki odposlati krajnemu šolskemu svetu v Šent-Lorenc pod Prošinom, za drugo v Svetini pri Celji, najdalje do 30. septembra, in za podučiteljico pri krajnem šol. svetu v Trbovljah do 15. oktobra.

Telegram „Slovenec“.

V Gorici 19. sept.

Dr. Hrast je sinoči ob 9. uri previden s sv. zakramenti umrl. Pogreb bo jutri popoldne ob 5. uri.

Razpis.

Služba pevovodje čitalnice ljubljanske združene s kapelniško dramatičnega društva se oddaja. Stalna letna plač je 600 gl. in dve benefici. Ponudbe z dotičnimi spričevali sposobnosti naj se pošiljajo najdalje do konca meseca septembra podpisnemu odboru.

V Ljubljani 18. sept. 1874.

Odbor dramatičnega društva.

Naznanilo.

Dramatičnega društva odbor engajira za prihodnjo gledališko sezono, ktera se bo pričela v mesecu oktobru, še nekoliko sposobnih igralnih moči — ženskih in moških — s stalno mesečno plačo. Ponudbe naj se pošiljajo odboru najdalje do konca meseca septembra.

V Ljubljani 12. septembra 1874.

Odbor dramatičnega društva.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofiji: Č. gosp. Pintar Lovro, župnik na Breznici, gre v pokoj; fara je razpisana 12. sept. — Č. g. Levičniku Fr., župniku na Prežganji, je podeljena fara Polje pri Ljubljani; Prežganjska je razpisana 15. sept. Č. g. Janez Podboj pride iz Vipave za kaplana v Logatec; č. g. Karol Jančigar iz Vač za kaplana v Št. Rupert; č. g. Mavrič, ki je iz tržaške škofije prestopil v ljubljansko, gre za kaplana v Stopiče, ker je g. Riharju zaradi bolezni namenjena druga bolj lahka služba. G. Mali iz Polh. gradca v Čemšenik; g. Urančič iz Čemš. na Vače; g. Zdražba iz Logatca na Vrhniko.

Umrli so:

15. sept. Marija Vernik, hiš. pos. hči, 12 l., za vročnico.

16. sept. Franciška Lulek, fabr. del. otrok, 10 m., za drizgo. — Jožefa Košir, fabr. kurjača otrok, 6 l., za vnetjem vratu. — Elizabeta Novak, gostica, 82 l., v bolnišnico umirajoča prenesena.

17. sept. Ivana Komatar, delavka, 28 l., za pljučno sušico.

Eksekutivne dražbe.

21. sept. 3. Mat. Kobal-ovo iz Planine (7825 gl.) v Vipavi. — 3. Posestvo Hallerstein-ovo v Ljubljani. — 2. Ant. Geromett-ovo iz Hrenovca (1006 gl.) v Senožecah. — 3. Mart. Blaž-ovo (1115 gl.) v Ljubljani.

22. sept. Mar. Stanič-eve iz Koprivnika (755 gl.) v Kočevji. — 3. Mart. Sušna-vo iz Drage-metelske vasi (1060 gl.), — 3. Mart. Režek-ovo iz Bojanje vasi (5560 gl.), obe v Metliki. — 3. Ant. Krušič-ovo iz Šentvida (650 gl.) v Vipavi. — 2. Mart. Stegu-ovo iz Čel (1600 gl.), — 1. Greg. Vičič-ovo iz Topol (1000 gl.), obe v Bistrici. — 1. Jož. Bric-ovo iz Dovč (2020 gl.) v Šk. Loki.

Telegrafične denarne cene

18. septembra.

Papirna renta 71.30. — Srebrna renta 74.75. — 1860letno državno posojilo 110 —. — Bankine akcije 994 — Kreditne akcije 248.50. — London 109.75. — Srebro 103.90. — Ces. kr. cekini —. — Napoleon 8.78 1/2.

Tržna cena preteklega tedna:

Mesta:	M e r n i k						
	Pšénice	Rži	Ječmena	Ovsa	Turšice	Ajde	Prosa
v Ljubljani	2.70	1.75	1.50	1.00	2.00	2.00	1.50
v Kranji	—	—	—	—	—	—	—
v Loki	2.80	2.00	—	1.10	—	2.50	2.20
v Novomestu	2.50	1.90	1.50	0.90	2.50	—	2.00
v Sodražici	3.00	—	1.90	1.20	2.40	—	2.00
v Mariboru	2.70	2.05	1.85	1.20	2.60	2.10	—
v Ptuj	2.40	1.85	1.55	0.90	2.40	1.80	—
v Celji	2.60	2.00	1.80	1.10	2.50	2.50	2.00
v Celovcu	2.70	2.25	1.90	1.00	2.45	—	—
v Trstu	2.80	1.80	—	1.00	2.10	—	—
v Zagrebu	2.50	1.75	1.50	1.00	2.15	—	—
v Sisku	—	—	—	—	—	—	—
v Varaždinu	2.40	1.60	1.35	0.90	2.50	2.50	—
na Dunaju	2.65	2.15	1.65	0.95	1.95	—	—
v Peštu	2.60	2.00	1.50	1.05	2.50	—	—
v Pragi	2.85	2.40	2.10	1.45	—	—	—
v Gradcu	2.90	2.35	1.85	1.50	2.35	—	—

Tržna cena:

Reči	v Ljubljani	v Novomestu	v Kranji	v Loki	v Sodražici	v Mariboru	v Celju	v Ptuj
Masla funt	0.54	0.45	—	0.50	0.50	—	—	—
Špeha „	0.42	0.42	—	—	0.48	0.40	0.46	0.38
Leče mernik	3. —	—	—	—	—	—	—	—
Krompirja „	1.25	—	—	1.00	0.80	1.00	1.00	0.75
Fižola „	3.30	—	—	—	2.90	—	—	—
Sena cent	1.25	1.20	1.40	1.25	0.80	1.80	1.20	1.70
Sem. detelja „	—	—	—	—	—	—	—	—
Prešiči cent	2.20	—	—	—	—	—	—	—
Govedine funt	0.30	0.26	—	—	—	0.28	0.28	0.28
Teletine „	0.26	0.30	—	—	—	0.30	0.28	0.30
Jaje za 10 kr.	5	6	—	5	5	—	—	—

V Trstu: Olje dalmatinsko po 30, najboljšje po 43—45 gl., sladkor 20—21 gl., kava Rio 42—56. Java po 62—63 gl., rajž 9—13 gl. cent. Petrolej 11 gold. cent.

Najlepši, najcenejši
iz železa vlti

spominjki
(monumenti),
križi za altarje in veliki
križi za pokopališča,

izgotovi eni z najstanovitnejšimi, najbolj finimi barvami, s pravim, najbolj finim zlatom krasno poslačeni (kakor jih sicer nikjer ne znajo delati), so — kakor že čez 20 let — še vedno na zbir v velikanski množini in različnosti ter po najnižji že trdno določeni ceni, ravno tako tudi c. k. priv. z železa vltite podlage (stala — mesto kamenitih) edino le pri

C. M. Pobisch-u,
mešč. trgovcu z železjem in lastniku privilegije
na Dunaji (Wien, Währingstrasse Nr. 7 in
njegovi zalogi križev (auf der Schmelz) nasproti vhodu pokopališča

in se pošiljajo na vse kraje. Grobni napisi se izvršujejo čisto po želji p. n. naročevalcev ali z zlato pisavo ali pa z izbuknjeno vltitimi in poslačenimi črkami, kar najhitreje mogoče. Obrisi in zapisi cene se, ako jih kdo zahteva, brez odloga pošljejo.

(9—28)

Natianili Blaznikovi dediči v Ljubljani.